

GENERAL MARIO ROBOTTI IN VISOKI KOMISAR EMILIO GRAZIOLI V RAZGOVORU Z ŽUPNIKOM PRAVHARJEM V LOŠKEM POTOKU.

★ Čabar, 8. avgust

Filip Cimprič, 03.04.1914, Novi Kot • Jože Lipovec, 20.02.1902, Novi Kot • Florijan Žagar, 02.05.1903, Novi Kot

★ Draga, 9. avgust

• Filip Klepac, 20.08.1913, Draga • Stanko Turk, 03.06.1909, Draga 6 • Iso Pejnović, 03.08.1907, Srednja vas pri Dragi 4

★ Željne, 18. avgust

Anton Poje, 1912, Novi Kot

★ Tabor v Loškem Potoku, 19. avgust

Franc Bartol, 26.11.1897, Travnik 13

★ Stara Gora, 29. avgust

• Rudolf Šega, 17.04.1914, Loški Potok

★ Umrli junaške smrti pri Ogenjci, 31.07.1942, 13 ranjencev in bolničarka Mimica

• Gregor Gornik, Zamostec pri Sodražici • Ernest Jelinčič, Ljubljana • Josip Kos, Ljubljana • Vinko Kraševac, Podcerkev v Loški Dolini • Janez Nučič, Klade (Ig) • Anton Truden, Spodnje poljane nad Loško Dolino • Franc Kužnik, Kočevje • Ciril Vidmar – Vinko, Kočevje • Jože Zajc, Ribnica • Dušan Zgonc, Breže • Marija Čepon, Brezje pri Dobrovi • Trije neznani borci

★ Ustreljena po boju pri Taborski steni 24.07.1942

• Franc Krže, Travnik • Ivan Vrtačnik, Hrib - Loški Potok

Med ofenzivo so bile požgane vasi Travnik v Loškem Potoku in zaselek Bela Voda, Srednja Vas pri Dragi ter Novi in Stari Kot. Ustreljenih je bilo 60 talcev, dva partizana, 13 ranjence in bolničarka Mimica pa je umrlo v tragediji pri Ogenjci. V internacijo je bilo odpeljanih več sto prebivalcev občine Loški Potok samo iz Starega in Novega Kota 340, od tega jih je na Rabu umrlo 64.

Izdajatelj: Društvo za ohranitev spomina na partizansko bolnico Ogenjca
Pripravil: Janez Bambič • Oblikovanje, tisk: Mant • VII. 2007

Viri:

Dokumenti 11. armadnega zbora (arhiv Republike Slovenije, arhiv Vojaškega zgodovinskega inštituta JLA Beograd, Osrednji državni arhiv v Rimu, National Archives Washington - mikrofilmi) • dr. Tone Ferenc- Ubija se premalo (Inštitut za novejšo zgodovino, Društvo piscev zgodovine NOB) • (Naslov po obrobni pripombi generala Maria Robottija na vestnik 4. avgusta 1942) • dr. Tone Ferenc- Rab-Arbe-Arbisima (Inštitut za novejšo zgodovino, Društvo piscev zgodovine NOB) • »UBIJA SE PREMALO« General Mario Robotti

Roška ofenziva 1942 Loški Potok – Draga

TRAVNIK, 31. JULIJA 1942.

»Tukaj požigamo cele vasi, vzamemo vžigalico in milijoni so v plamenih. Videl sem klati bike, da bi odrezali meso samo za pečenko in ostalo pustili vnemar. Tudi takšna je vojna. Prebivalstvo gleda brez joka, molče. Ne vem za ljudstvo, ki bi bilo tako bogato in dostojno kot je to.«

(stotnik Antonio Modic, 51.polk divizije alpskih lovcev)

»Danes ... nobenih pomis-lekov zaradi škode, ki jo osebn ali dejansko prizadenemo upornikom ... zato smo ukrenili, da se postopoma vse moške preseli na Rab ... ni se ozirati na to, če je kdo videti neškodljiv ... torej popolna izpraznitev po poljih ne skrbi trpljenje prebivalstva ... kamor pridete do tal porušite vse ... kar je to ljudstvo hotelo to ima zato naj plača. ...«

italijanske Slovenije.«

(general Mario Robotti na štabnem posvetovanju med ofenzivo).

Roška ofenziva je potekala v dvanajstih fazah od 16. julija do 4. novembra 1942, na območju Notranjske, Dolenjske, Gorskega Kotarja in je bila najdaljša okupatorjeva ofenziva v Jugovzhodni Evropi. Območje občine Loški Potok je zajela tako imenovana tretja najbolj krvava faza, ki je trajala od 28. julija do 08. avgusta. Nekateri zločini pa so bili storjeni že v začetku julija in so se dogajali do konca avgusta. V tej ofenzivi je prebivalstvo Ljubljanske pokrajine, kamor je spadalo območje Loškega Potoka ter prebivalstvo Reške pokrajine kamor je spadalo območje Drage doživelo pravo množično morijo, požige vasi in masovno interniranje v italijanska koncentracijska taborišča, predvsem Rab, Gonars in Renicci.

»Danes začenjamo lep pohod po poljih in gozdovih italijanske Slovenije.«

(iz povelja generala Maria Robottija z dne 16. julija 1942)

»... nobenih pomislov zaradi škode, ki jo osebn ali dejansko prizadenemo upornikom ... zato smo ukrenili, da se postopoma vse moške preseli na Rab ... ni se ozirati na to, če je kdo videti neškodljiv ... torej popolna izpraznitev ... naj vas ne skrbi trpljenje prebivalstva ... kamor pridete do tal porušite vse ... kar je to ljudstvo hotelo to ima, zato naj plača. ...«

(general Mario Robotti na štabnem posvetovanju med ofenzivo).

Enote Italijanske kraljeve vojske in poveljniki, ki so zavestno kršili mednarodno vojno pravo ter v poveljih od podrejenih enot in poveljnikov zahtevali ubijanje ujetnikov, pobijanje talcev, množično interniranje ter pustošenje in požiganje vasi.

Poveljstvo 2.armade

general Mario Roatta
general Ettore de Blasio

Poveljstvo 11. armadnega zbora

general Mario Robotti

Poveljstvo 5. armadnega zbora

general Renato Coturri

Divizija sardinskih grenadirjev

general Taddeo Orlando

Divizija alpskih lovcev

general Vittorio Rugerri

Divizija Isonzo

general Alessandro Maccario

Divizija Maccera

general Eduardo Quarra Sita

11. bojna skupina graničarjev

polkovnik Alberto Seraglia

Manevrska bojna skupina

general Adolf De Rienzi

5. bojna skupina graničarjev

general Umberto Fabbri

Bojna skupina črnih srajc

general Renzo Montagna

konzul Giuseppe Gelormini

Skupaj: 82000 vojakov in oficirjev

V ofenzivi je z zaporo starojugoslovanske-italijanske meje sodeloval tudi 23.armadni korpus iz Trsta, proti koncu ofenzive pa so sodelovale tudi enote divizije Lombardia in 1.hitre divizije Eugenio Di Savoia.

Zločinska dejanja storjena med ofenzivo so bila skrbno načrtovana v samem vrhu tedanje Italijanske vlade ter Kraljeve Italijanske vojske. Kaže, da je bilo množično pobijanje prebivalstva in požiganje celih vasi v interesu nekaterih italijanskih krogov zlasti v Gorskem Kotarju in na širšem območju Čabranke in Kolpe. Upravičeno domnevamo, da so italijanske fašistične oblasti nameravale izprazniti to območje, da bi se v povečani Reški pokrajini na ta način v odstotkih povečal delež Italijanov, na ta način pa bi tudi preprečili, da bi Italijani, ki so jih nameravali naseliti v izpraznjenih Kočevskih vaseh postali narodnostni otok obdan s slovenskim prebivalstvom. Kakšne so bile zamisli nekaterih italijanskih funkcionarjev v Julijski krajini, priča podatek iz Dnevnika zunanjega ministra Galeazza Ciana po pogovoru z zveznim tajnikom fašistične stranke za tržaško pokrajino Aldom Vidussonijem, ki da »hoče pobiti vse Slovence.« Ko mu je Ciano dejal, da jih je milijon, ga je zavrnil, rekoč, da je treba delati kot askari in iztrebiti vse.

(Bisogna fare come gli ascari e sterminarli tutti)

V Rimu so v drugi polovici maja 1942 obravnavali neugodne razmere v Ljubljanski pokrajini, katere dve tretjini sta bili po Graziolijevih trditvah v partizanski lasti. Vsebinsko te obravnave je general Roatta poveljnik 2. armade, 23. maja na Reki posredoval svojim generalom. Povedal je, da je Mussolini nejevoljen zaradi razmer v Sloveniji in, da se strinja z interniranjem 20.000 do 30.000 oseb. Poveljnik 11. armadnega zbora general Mario Robotti v zasnovi ofenzive, predvidel tudi ukrep »odstranitev prebivalstva«, v katerem navaja, da je sovražno do Italije zlasti prebivalstvo Kočevske in Loške Doline, skupno okoli 12000 oseb.

Proti koncu priprav za ofenzivo je na sestanku s podrejenimi poveljniki divizij in bojnih skupin izjavil: *»Za vsako ceno je treba obnoviti italijansko prevlado in ugled, pa čeprav bi morali izginiti vsi Slovenci in bi morala biti uničena vsa Slovenija.«*

Med samo ofenzivo pa je v navodilih podrejenim poveljnikom poudaril: *»Internirati neomejeno vse. Višjim oblastem ni tuja misel, da interniramo vse Slovence ter naselimo namesto njih Italijane (družine ranjencev ter padlih Italijanov). Z drugimi besedami, da uskladimo rasne meje s političnimi mejami.«*

Predvsem iz območja Drage, ki se je tedaj nahajala v Reški provinci, so Italijani množično internirali prebivalce. Kako se je takrat zmanjšalo število prebivalstvo v tedanji občini Draga kaže pregled, ki ga je civilni komisar Čabranskega okraja Eugenio Natta 3. septembra poslal reškemu prefektu Temistoklu Testi.

Pregled se nanaša na prebivalstvo hrvaškega Gorskega Kotarja ter občin Osilnice in Drage:

Občina	Število prebivalcev 31.03.1942	Število prebivalcev - 01.09.1942	Razlika	%
Crni Lug	1639	770	869	53
Čabar	3114	1350	1764	57
Draga	989	325	664	67
Gerovo	2623	1350	1273	49
Osilnica	1273	500	773	61
Plešce	979	700	279	28
Prezid	1646	550	1096	67

Poleg interniranja pa je bilo v navodilih in poveljih predvideno tudi streljanje talcev ter požiganje vasi. Robotti je pred in v poveljih med ofenzivo zahteval pobijanje ujetnikov in civilnega prebivalstva. Tisti čas je Robotti tudi sam obiskal Loški Potok in velel ustreliti štiri Potočane, kar je navedel v dnevnem informativnem biltenu 11. armadnega zbora 6. avgusta 1942.

VISOKI KOMISAR EMILIO GRAZIOLI, GENERAL MARIO ROBOTTI, GENERAL TADDEO ORLANDO IN FEDERALE ORLANDINI V LOŠKEM POTOKU 6.8.1942.

Pri množičnem ubijanju ujetnikov in prebivalstva so bile udeležene vse divizije in večina njihovih polkov, vse bojne skupine in mnoge stalne posadke Robottijevega armadnega zbora, o čemer pričajo njihova dnevna brzajavna poročila, ki so jih nato v poveljstvu armadnega zbora (stotnik Karlo Mortarotti) ponoči povzeli v skupni dnevni operativni bilten armadnega zbora in ga poslali poveljstvu armade na Sušak in so se nam ohranili v enem al celo dveh izvodih. Podatki o usmrtitvah posameznikov in skupin so tudi v drugih poročilih Robottiju podrejenih enot. Na območju občine Loški Potok so grozodejstva izvajale enote v sestavi divizije Sardinskih grenadirjev pod poveljstvom generala Taddea Orlanda in enote 5.

bojne skupine graničarjev pod poveljstvom generala Umberta Fabbrija. *Ravanjanje italijanske vojske med ofenzivo je bilo tako nečloveško in grozovito, da so mu nasprotovali celo posamezni italijanski oficirji in vojaki, ki so zaradi tega tudi odgovarjali pred vojaškim sodiščem.* Poveljnik 51.polka divizije alpskih lovcev podpolkovnik Adriano Costetti je fašističnemu častniku dejal: *»Biti moram krvnik. Zares, ko sem oblekel uniformo, sem mislil, da bom vojak.«* Zaradi te izjave se je znašel v preiskavi in pred vojaškim sodiščem, komentar Robottija pa je bil, da je potrebno delo opravljati še strožje in še na bolj krvav način. Italijanski vojaški kurat stotnik Don Pietro Brignoli je v knjigi *Molitev za moje mrtve, na pretresljiv način opisal pobijanje talcev in nikakor ni mogel razumeti krutosti italijanske vojske, še manj pa brezbržnosti slovenskih duhovnikov ob množičnih pobojih civilnega prebivalstva.*

Posledice vojnih zločinov Italijanske kraljeve vojske na območju občine Loški Potok

60 ustreljenih talcev

- ★ *Tabor-Loški Potok, 07.07.1942*
 - Mirko Kordiš, 10.12.1910, Travnik
- ★ *Kočevje, 24.07.1942*
 - Alojz Poje, 11.09.1919, Novi Kot
- ★ *Prezid, 25.07.1942*
 - Filip Turk, 04.04.1915, Črni potok
- ★ *Sodol, 31. julij 1942*
 - Ivan Bartol, 08.08.1924, Travnik 13 • Ivan Vesel, 13.11.1913, Travnik 23 • Karel Vesel, 11.11.1915, Travnik 23 • Franc Lavrič, 25.09.1904, Travnik 56 • Franc Lavrič, 02.11.1913, Travnik 60 • Alojz Levstik, 18.06.1918, Travnik 3 • Alojz Levstik, 01.10.1899, Travnik 17 • Franc Ivančič, 12.10.1905, Travnik 47 • Franc Benčina, 18.01.1907, Travnik 87 • Ivan Tanko, 20.12.1919, Travnik 125 • Alojz Šega, 26.05.1898, Šegova vas
- ★ *Mošnjevec, 31. julij 1942*
 - Jože Debeljak, 01.02.1913, Travnik 78 • Franc Debeljak, 12.11.1921, Travnik 78 • Slavko Debeljak, 01.12.1923, Travnik 78 • Jože Mikulič, 20.04.1913, Travnik 70 • Anton Mikulič, 12.04.1924, Travnik 70
- ★ *Mrtaloz 31. julij*
 - Ladislav Čuk, 11.10.1902, Črni Vrh nad Idrijo • Anton Dorner, 10.05.1913, Zidani Most • Pavel Šilovinac, 11.08.1903, Krško • Janko Benedičič, 17.06.1902.

Učitelji iz Loškega Potoka

USTRELJENI UČITELJI: IVAN VRTAČNIK, PAVLE ŠILOVINAC, FERDO SKOK - PADEL KOT BOREC CANKARJEVE BRIGADE, JANKO BENEDIČIČ IN LADISLAV ČUK.

- ★ *Plešce 2. avgust*
 - Franc Ožbalt, 21.03.1907, Črni Potok pri Dragi 17 • Albert Tušek, 21.04.1907, Črni Potok pri Dragi 17 • Filip Tušek, 29.04.1903, Črni Potok pri Dragi • Franc Tušek, 05.10.1920, Črni Potok pri Dragi • Valentin Malnar, 10.02.1909, Črni Potok pri Dragi • Jakob Malnar, 06.07.1911, Črni Potok pri Dragi • Josip Vesel, 16.03.1886, Črni Potok pri Dragi 4 • Franc Vesel, 08.04.1919, Črni Potok pri Dragi • Alojz Miklič, 15.06.1915, Črni Potok pri Dragi • Anton Borko, 15.02.1918, Črni Potok pri Dragi 8
- ★ *Draga, 5. avgust*
 - Anton Knavs, 18.06.1906, Srednja vas pri Dragi 22 • Anton Malnar, 17.02.1902, Srednja vas pri Dragi 35 • Ivan Poje, 25.03.1909, Srednja vas pri Dragi 19 • Ivan Knavs, 20.04.1907, Srednja vas pri Dragi 24 • Valentin Troha, 14.02.1910, Srednja vas pri Dragi 3 • Ivan Kovač, 22.12.1912, Srednja vas pri Dragi 10 • Josip Ožbolt, 1892, Gornji Žagarji 69 • Bogdan Korošec, 1923, Gornji Žagarji 27 • Franc Vesel, 23.03.1924, Podpreska • Valentin Mihelič, 14.02.1903, Pungert • Franc Miklič, 16.11.1906, Stari Kot 8 • Jože Miklič, 1912, Stari Kot • Filip Tušek, 18.03.1902, Draga 4 • Marko Malnar, Gorači (pri Čabru)
- ★ *Tabor v Loškem Potoku, 6. avgust*
 - Karel Lavrič, 15.12.1902, Travnik • Karol Levstik, 16.09.1911, Travnik • Rudolf Bartol, 19.03.1910, Travnik • Anton Mikulič, 01.01.1906, Travnik